

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

Economic Forum EU-Moldova, 29-31 March 2011, Chisinau

Discussion Panel: Building a Friendly Neighbourhood. Regional Cooperation as a European Dimension of Solidarity

Moderator:

Martin Guillermo Ramirez, Secretary General, the Association of European Border Regions, Spain

Speakers:

Sergiy Grynevetsky, Member of Parliament, Verkhovna Rada, Ukraine

Viacheslav Illarionov, Office of State Programs, Analytical Centre of the Government, Russia

Titus Corlatean, Chairman of the Foreign Affairs Committee, Senate of Romania, Romania

Andrei Popov, Deputy Minister of Foreign Affairs and European Integration, Republic of Moldova

Peter N. Myhre, MP, Member of the Standing Committee on Foreign Affairs and Defence, Storting, Norway

Commentator:

Cristian Ghinea, Director, Romanian Center for European Policies, Romania

Alla Yazkova, Head of Center for Mediterranean-Black Sea Studies, Institute of Europe, Russian Academy of Sciences, Russia

Eugen Revenco, Programs Director, Foreign Policy Association of Moldova (APE), Republic of Moldova

Transcript

Martin Guillermo RAMIREZ: Ladies and gentlemen thank you very much for coming to this session. My name is Martin Guillermo Ramirez and I am Spanish but I am living in Germany. I am the Secretary General of the Association of European Border Regions that is composed of more than 100 regions all over Europe, from 33 countries. It is for me a pleasure to moderate this very high level session and I hope that we are going to offer you some very interesting arguments on the main topic of this meeting. I would like also to thank very much the organisers, I think they have done a very good job and I should tell you that in the other side of Europe sometimes is very difficult to look to the East but it is the only way for us to survive in this global situation. The EU alone is very small but Europe considered as it is, a very huge group of nations can make much more. We are very much convinced that the Neighbourhood Policy, that good relations across the borders, the strong strategy where all European countries within and outside EU they can make a very good contribution to the competitiveness, for the welfare of our citizens and to play the role that we should play in the global concert.

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

In this sense, I think that today we have the unique opportunity to listen to very high level representatives from different countries that will offer us some new views, some new argument in order to proceed in this direction. The topic is Building a Friendly Neighbourhood: Regional Cooperation as a European Dimension of Solidarity. I think that there are three key words here that are very interesting: friendly, neighbourhood and solidarity. This could be the perfect guidelines for us to develop a stronger relation and also better conditions for our citizens. I am looking forward to listen to what our speakers today have to say and after asking them you agreed that we will follow the order of the programme as it is. In this sense, I would like to ask as our first speaker Sergiy Grynevetsky to take the floor, he is member of the Parliament in Ukraine, member of the Rada, he also, very interesting to listen to him, because he was the Head of State Administration and Chairman of the Odessa regional Council. I could say that this structure, region is also member of our Association. In this sense, I would like to pass the floor to Mr. Grynevetsky.

Sergiy GRYNEVETSKY: Speech in Russian

Martin Guillermo RAMIREZ: Thank you Mr. Grynevetsky! I think that you have introduced the topic with very relevant issues. In fact, cross-border cooperation is normally not a national priority and then we have to fight many times and this happens very much in Western Europe but I am very glad to see when I am coming to this part of Europe that cross-border cooperation is on the national agenda. This is very important because we can try to construct an integration process from the top with big agreements, but if we don't take into account the bottom level, if there is no commitment of the people working on the ground, especially majors, people responsible for regional governance, and especially in the borders area it is very difficult to construct a long lasting process of integration. I think you are going in the right direction and also you have tackled the topic of the relationship across the border with Moldova. It is not easy in any place. There are always asymmetries, different patterns, and different administrative or legal system that they collide at the borders. Finding the good way to combine all the forces at the borders we are constructing not only an integration process for now but also for the future. And then, I would like also to highlight the challenges that are the same for all of us, climate change, demographic change, energy supply. We thought that 2,3 years ago we had challenges enough with all of these but as Uruguay writer, Mario Benedetti says "when we thought that we have all the answers then they changed the questions" and this is the case because suddenly we had this financial crises. So, I thank you for the introduction and I have taken a very good note of your recommendations. I think we are going in the very right direction.

Now we will go to the second speaker. Here we are going a little bit further to the East, to our big neighbour, the Russian Federation, Mr. Viacheslav Illarionov. He is working in the office of State

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

Programmes and the Analytical Centre of the Government. We are really looking forward to your speech. Mr. Illarionov you have the floor.

Viacheslav ILLARIONOV: Speech in Russian

Martin Guillermo RAMIREZ: I think that the role of Russian Federation is a key issue in order to keep cross/border cooperation as we think for the future and after listening to your words I think we are in a very good direction, we have the best allies that we can have. I think you have tackled the most challenging aspects for the current situation and even for the future. You have mentioned also the dialectics across the borders that it is something we have to live with but I think it very honourable to put all the cards on table here. Sometimes, in this kind of meetings it could be some declarations which are just like that but I think you have been going through the point and it is very interesting that all the actors are seated at this table. I think we can take some very good conclusions and I can tell you something, also I am charging my batteries in order to go back to Brussels with some strong arguments. In fact, I would like to acknowledge here the role of the Russian Federation in the last years. We have had a lot of contacts with different Ministries, with the Federal Agency for Borders which is also thinking of programmes to develop the border areas and this year we will have our annual conference on the Russian territory in the city of Kursk and with some activities in Moscow. So, I think we have tried to get all these people in Brussels that sometimes only look to their own circles but they have to open and see what is happening across the borders of the EU. Thank you very much for your very relevant contribution.

Now, we will go a little bit closer, also very interested to listen to the Romanian side. In this sense, now I will pass the floor to Mr. Titus Corlatean, he is the Chairman of the Foreign Affairs Committee in the Senate of Romania but also he was a member of the European Parliament. So, he has both perspectives and it will be very interesting to listen to what you have to tell us. The floor is yours.

Titus CORLATEAN: Eu aş începe prin a vă mulțumi, a mulțumi organizatorilor pentru invitația de a participa la această conferință și de felicită sincer atât organizatorii polonezi, cât și organizatorii moldoveni pentru o conferință de ținută, o conferință cu participare politică la nivel înalt, o prezență europeană substanțială, un mesaj politic foarte clar consistent de susținere a eforturilor R. Moldova de apropiere de Uniunea Europeană. Sunt onorat să particip la o astfel de conferință.

V-aș propune o abordare mai politică, mai puțin tehnică acestui subiect și a subiectului european în ansamblul său și voi începe, însă, spunând câteva lucruri despre R. Moldova, pentru că astăzi s-a vorbit repetat faptul elogios în legătură cu prestația R. Moldova în ultima perioadă de timp în proiectul său european, de faptul că în cadrul Parteneriatului Estic are o prestație realmente foarte bună. Da, este

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

adevărată și explicația este în principal legată de faptul că începând cu toamna anului 2009, un nou Guvern, Guvernul Alianței pentru Integrare Europeană, a fost desemnat în baza votului popular, reconfirmat ulterior la sfârșitul anului trecut. Un guvern format din partide, o coaliție, o coaliție nu este simplă și ca om politic știu foarte bine ce înseamnă o guvernare în coaliție, dar o guvernare care include o echipă de miniștri, de profesioniști, de oameni cu pregătire profesională solidă, cu un profil european și, iată, cu măsuri concrete, cu o prestație în 2010 în condiții deloc simple, care a confirmat faptul că proiectul Alianței pentru Integrare Europeană poate fi de succes. Aș spune că Alianța pentru Integrare Europeană, din punctul meu de vedere, este o garanție a continuității proiectului european pe care R. Moldova și cetățenii săi l-au ales de o manieră suverană și sigur, noi înțelegem să respectăm această alegere suverană a R. Moldova. Nu există alternativă în acest ciclu, din punctul meu de vedere, la guvernarea Alianței pentru Integrare Europeană, pentru motiv, între altele, pentru motiv extrem de simplu. În politică și în relațiile internaționale dacă vrei să ai succes în atingerea unui obiectiv ai nevoie de stabilitate și predictibilitate, ori asta înseamnă continuitatea acestui proiect început de Guvernul care funcționează astăzi la Chișinău, înseamnă evident și clarificarea structurilor de putere, inclusiv prin alegerea președintelui în baza înțelegerilor din cadrul coaliției.

Voi reveni la subiectul pe care îl avem pe ordinea de zi, ținând cont și de niște sugestii care s-au făcut în panelul de dimineață. Respectiv, nu neapărat o abordare excesiv de optimistă sau triumfalistă și atragerea unor semnale de atenționare asupra unor elemente care sunt importante. Și aici vreau să vă propun să ne uităm un pic fotografia de ansamblu astăzi, a ceea ce se întâmplă în Europa și în regiune. În primul rând, avem de a face cu o Europă și cu o Uniune Europeană care încă traversează o criză economică importantă, serioasă. Există un proces de ieșire din criza economică, în special marii actori, motoarele economice ale Uniunii Europene, dar acest proces va mai dura. În al doilea rând, avem de-a face și mai ales în acest context cu resuscitarea unor atitudini într-o serie de state a Uniunii Europene sau la nivelul unor partide politice înainte și după campaniile electorale, partide mai populiste care câștigă alegeri dintr-un mesaj poate reticent european, reticent la procesele de extindere a Uniunii Europene. Și în al treilea rând, avem de-a face cu evoluțiile din Africa de Nord, din Orientul Mijlociu, care bineînțeles ne preocupă, dar care între altele riscă să genereze o dezechilibrare a atenției politice, a interesului, proiectului și a bugetului alocat între dimensiunea sudică a cooperării Uniunii Europene și dimensiunea balcanică și respectiv estică. Spun treaba asta pentru că este important atunci când vorbim de niște obiective pe care statele din Parteneriatul Estic și le fixează în funcție de aspirații care nu sunt neapărat pudice. Obiectivele pe care și le-au fixat unele legate de integrarea europeană, așa cum este cazul R. Moldova, trebuie promovate în opinia noastră, inteligent, cu consecvență știind să evite aceste dificultăți care sunt de o manieră obiectivă prezente pentru că criza economică în Uniunea Europeană înseamnă, la acest ciclu cel puțin, la această perioadă, resurse mai limitate. Resurse mai limitate înseamnă, pe de altă parte spuneam, spuneam un risc, nu spun o certitudine, un risc de deplasare circumstanțiale, în acest

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

context al interesului politic, mai ales pe flancul sudic al Uniunii Europene. Ori din acest punct de vedere, cei care au de urmărit și de atins un obiectiv așa cum este cel de apropiere de Uniunea Europeană, trebuie să știe să nu facă greșeli, să nu facă greșeli majore. Astfel spun, continuitatea proiectului, stabilitatea și predictibilitatea, revin la ce am spus mai devreme, sunt condiții din punctul meu de vedere esențiale.

Pe de altă parte, așa se întâmplă în viață și este o experiență practică de viață, criza oferă și oportunități, și știm deja, știm că de exemplu criza economică în Uniunea Europeană a dus și duce la ajustări în interiorul Uniunii Europene. La noi în reglementări, mai multă ordine, mai multă disciplină financiară, fiscală, la reglementarea circulației capitalului, la o mai bună folosire a banului public european, este un lucru pozitiv. Vor fi oportunități de creștere economică și o nouă dinamică de creștere, după ieșirea, totuși previzibilă, din criza economică. În același timp politic, Uniunea Europeană resimte nevoia, mai ales într-o astfel de perioadă, de câteva succese. Câteva succese sunt importante din punct de vedere politic pentru proiectul politic al Uniunii Europene. Africa de Nord, în opinia mea, poate greșesc, nu va fi neapărat un succes, pentru că acolo de fapt este o problemă de gestiune, de sprijin, de asistență, de sprijin de construire a unor modele democratice în interiorul statelor care sunt în clipa de față frământate de mișcările revoluționare, modele democratice care nu vor fi neapărat pe model cultural european, e firesc să fie așa. Este un proces de mai mare durată și acolo e o chestiune de gestiune până la urmă. Exemplele de succes în opinia mea pot veni decât, sau în primul rând, din continuarea procesului de extindere, de lărgire a Uniunii Europene, atunci când ciclul va fi favorabil în Balcani și în Europa de Est. Țasta este motivul pentru care veți vedea, sunt convins, o anumită dinamică legată de unde state din Balcani, nu este o noutate ceea ce spun, și veți vedea relansarea unui interes, sunt convins și cu sprijinul partenerilor europeni ai statelor interesate din Parteneriatul Estic, pentru alocarea în viitoarea perspectivă financiară a Uniunii Europene, a unor resurse nu doar politice ci și bugetare mai consistente.

Vin în clipa de față la ceea ce înseamnă regiunea și cooperarea regională. Știm foarte bine, există o serie de structuri instituționalizate sau mai puțin formale, de cooperare, știm foarte bine înafara Parteneriatului Estic, de forma de cooperare propusă prin sinergia Mării Negre, știm foarte bine de Organizația Cooperării la Marea Neagră, a cărei președinție este deținută în clipa de față de România cu un set de proiecte extrem de interesante, dintre care menționez în mod special, construirea unei autostrăzi în jurul Mării Negre, proiect foarte important și pe care statele din regiune ar trebui să fie direct interesate să-l promoveze, nu doar politic ci și bugetar, rapid și cu consecințe benefice din punct de vedere economic. Sunt și alte interese aici, a fost menționat în mod corect strategia Dunării care va genera după lansarea la Consiliul European în luna iunie sub președinția ungară, va genera un set de domenii de cooperare și un set de proiecte în care vor fi implicate statele direct interesate și-n formulă de tandem, de exemplu România și Austria vor coordona sectorul navigație. E un proiect care va genera beneficii economice,

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

inclusiv prin legarea la Marea Neagră și, deschid aici o paranteză, există și noi am testat în România interesul zonelor unde există în clipa de față capital mult și disponibil în lume. Dar aceste zone, sunt pe scurt două, dacă suntem realiști. Capital disponibil: Statele Arabe din zona Golfului și China. Am organizat recent la București, un mare forum economic al Europei de Sud - Est cu Statele Arabe din Golf, o prezență politică și de business de înalt nivel, un pachet de proiecte de afaceri discutate undeva la 25 de miliarde de dolari, din care 20 de miliarde de dolari în domeniul energiei și 5 în alte domenii începând cu agricultura. Există un interes legat de modalitatea de acces pe piața europeană prin Marea Neagră pe Dunăre în regiune și va fi un interes care cred eu că se va confirma, de asemenea, China. Vorbim de niște oportunități care în ciuda crizei economice vor apărea și se vor confirma. Nu mai menționez marile interese legate de coridoarele energetice, din punctul de vedere al României, Coridorul Nabucco fiind un obiectiv important, un obiectiv extrem de important. Și am ajuns la menționarea acestor lucruri pentru a spune că este momentul în care există o nouă dinamică la nivel global, o dinamică a schimbării, a reșezării, o dinamică a schimbării filosofiei, în primul rând, pentru că timpul trece foarte rapid și cine nu înțelege filosofia mișcării, riscă să rămână înafara schimbării, riscă să piardă oportunități de dezvoltare, riscă să piardă acele resurse.

Lucrurile acestea sunt valabile în regiune despre care vorbim, sunt extrem de valabile, ori aici pot fi promovate printr-o reală cooperare, proiecte de succes, vorbim de energie în primul rând. Și vreau să deschid o paranteză aici, ceea ce s-a întâmplat în Japonia suntem cu toții conștienți, a deschis o dezbateră extrem de serioasă, extrem de fierbinte în unele capitale europene. Am vizitat Berlinul recent, am fost la Viena și voi continua o serie de contacte oficiale cu privire la strategia de viitor, în mod evident va exista o mutație în interiorul Uniunii Europene mai accentuată, și cel puțin într-o serie de state membre, nu în toate, o mutație mai consistentă spre energia verde, spre energia regenerabilă. Acest lucru este important, pentru că reprezintă un potențial depus în valoare anume în regiunile despre care vorbim, în zona largă, lărgită a Mării Negre, în zona Caspică. Vor fi bani nu doar europeni disponibili pentru investiții în acest sector. Este nevoie de o logică a cooperării, să pot promova proiecte de tip *win win* și se poate prin schimbarea logicii să se avanseze în soluționarea unor dificultăți de genul probleme punctuale de frontieră într-un stat sau altul din această regiune, am dau un singur exemplu. Este o oportunitate care trebuie înțeleasă bine, în primul rând de decidenții politici.

Voi încerca să mă apropiu oarecum de final, încercând să spun că logica cooperării nu înseamnă neapărat o abordare în bloc nediferențiată. Nu, ea se bazează pe prestația și performanțele individuale ale fiecăruia. Și este importantă să știm că într-o lume a competiției, solidaritatea, cooperarea sunt necesare, dar performanțele individuale vor fi, bineînțeles, puse în evidență. Voi încheia, menționând pe linie parlamentară, pentru că sunt Președintele Comisiei pentru Politică Externă în Senatul României, cam ce încercăm noi să facem printre altele, pe scurt, pentru că sunt mult mai multe lucruri pe care încercăm să

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

le face, de exemplu cu Republica Moldova, ceva mai înainte Președintele Comisie din Parlamentul Moldovean, domnul Igor Corman, menționa un proiect de Cooperare Interparlamentară. Este adevărat, noi am semnat un astfel de Acord ce prevede o serie de chestiuni extrem de concrete, între altele, formarea unor Comisii de Integrare Europeană comună între cele două parlamente, cu domenii extrem de clare identificate la solicitarea și așteptarea și interesul părții moldovene legate de aquii communitaire. Noi vom pune la dispoziție expertiza noastră, co-partea românească, va include parlamentarii, președinți de comisii, cei mai bine pregătiți din acest punct de vedere în domeniile pe care partea moldoveană le dorește, că vorbim de agricultură, de energie, aspecte legate de aquii communitaire cele mai importante pentru partea moldoveană. De altfel, încă de anul trecut, noi am pus la dispoziție colegilor moldoveni, bineînțeles că gratuit, cele peste o sută de mii de pagini de legislație, de aquii communitaire, care au fost traduse, implementate de România înainte de 1 ianuarie 2007, sunt regulile, normele europene. Faptul că colegii moldoveni, sper să poată fructifica acest lucru care pentru România a însemnat ani de muncă, de resurse umane calificate, de bani, credem noi că este un sprijin concret.

Cu Ucraina, noi pregătim o vizită Președintelui Senatului României pe linie parlamentară în Ucraina, știm că colegii din Parlamentul ucrainean sunt interesați pentru încheierea unui Acord de cooperare între cele 2 Parlamente. M-am uitat pe document, lucrăm pe text, sperăm să-l putem semna, să fie semnat cu ocazia acestei vizite, însă propunerea noastră este să fie chestiune extrem de concretă, lucru cu care noi putem să ajutăm să venim în întâmpinarea așteptării colegilor ucraineni. Altfel spus, nu dorim doar un text politic declarativ, dorim chestiuni concrete în care să putem sprijini. Logica asta a cooperării este extrem de utilă pentru că declarațiile politice sunt bune, dar după declarație este nevoie de mult mai multe fapte. Suntem dispuși, suntem disponibili alături de mulți alți parteneri europeni să răspundem la astfel de proiecte, de altfel colegii moldoveni doresc și un proiect de twinning între parlamentele noastre cu implicarea altor parlamente europene, suntem absolut disponibili. Voi încheia spunând că, încă o dată, criza asta economică și lumea frământată oferă paradoxal și oportunități și este bine ca statele din regiune și noi toți din Europa, să înțelegem, să știm să profităm de aceste oportunități. Mulțumesc!

Martin Guillermo RAMIREZ: Thank you very much Mr. Corlatean. I think that you have made a very interesting overview on what is going on in Europe. Normally, I am very optimistic but I like but I like to listen to someone who is putting on table very problematic issues as you said at the beginning of your speech. Also, it is very relevant we have been discussing that in Brussels as well. Sometimes they define this Neighbourhood Policy and they put together the Eastern Partnership plus the Balkans plus the Southern European issue, the Mediterranean but we are talking about three completely different realities. We only need to look at the Mediterranean; the approach to the southern countries of the Mediterranean has nothing to do with the approach to other parts of Europe. In any case, it is sometimes those people managing these policies in Brussels. They forget to look really to what is the opinion of the stakeholders

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

on the ground. We try to go out of this Euro-centrism and try to think with the mind of those people in the different countries. That is why we try to put all this civil servants in Brussels, to take them outside with us, to visit especially the external borders of the Union and sometimes they are very much surprised because what they find is much better than they thought. I think this is the approach and I am very glad that you are coming from Romania so it is very relevant what you are saying being here in Moldova and, of course, we share most of your views. I think I will ask for your speeches afterwards because they would produce very good arguments for our members. Very interesting points, we have to convert challenges into opportunities. This is the moment to react otherwise Europe will lose the train. Thank you very much for your contribution.

Now we will come closer and will give the floor to our hosts. In this sense, I am very proud to pass the floor to Mr. Andrei Popov who is the Deputy Minister of Foreign Affairs in Moldova and I think it will be very interesting to see his reactions to what we have heard till now. The floor is yours Mr. Popov.

Andrei POPOV: În primul rând, vreau să-i salut pe toți participanții și să le transmit un salut călduros din nou din partea colegului meu Vice Prim Ministru, Ministru de Externe și Integrare Europeană Iulie Leancă care acum participă la ședința de Guvern, una importantă și m-a rugat să vorbesc în numele Ministerului și Guvernului la acest subiect. Nu am notițe și un speech pregătit, dar vreau să folosesc acest prilej, în primul rând, pentru al saluta pe bunul meu prieten Titus Corlățean, de altfel, pentru a treia oară pe parcursul acestui an, deja la Chișinău – ianuarie, februarie, martie.

Thank you! As a first reaction to previous remarks I will mention that while listening to one of the previous speakers I did regret that there is not a geographical map, political map of Europe behind us. Unfortunately, Moldova's neighbours both Romania and Ukraine are covered by this very stylish logo. Speaking seriously it was a very interesting point about Moldova's neighbours and which country has what percentage of border with EU. Very interesting statistics, Moldova indeed more than 40% has its border with EU of which the only EU neighbour of Moldova is Romania. We have some 680 km of Moldovan - EU, Moldovan-Romanian border and this is virtually as much as it takes to draw a line from Moldova to Russia. Geographically it is also about 650 km to our partner, Russian Federation.

Staying on this subject of political geography I will not miss the opportunity to mention how unique Moldova is from the point of view of neighbourhood. You will hardly find any European landlocked country, maybe apart from Andorra or Lichtenstein, which would be sandwiched in between two neighbours, Romania in the West and Ukraine in the East. And as I see participants drawing maps and answering this quiz I don't see any happy faces for somebody finding another country that has only two neighbours and has no access to open seas but the Republic of Moldova. This brings the key point,

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

neighbourhood is crucial for Moldova's success. Good neighbourly relations are the very key of Moldova's success as a country which most wants European integration, modernization and democratization. Not only we have two neighbours but those two neighbours are from another point of view the size of territory, population, economic power the nature of our asymmetrical relationship are larger countries than Moldova which set premises for, in a way, asymmetrical relations. Romania is seven times larger in terms of territory and population. Ukraine is more than 10 times larger in both population and territory. Our dependence on these countries is very asymmetrical. To give you just an example, Ukraine is our second economic trade partner. For Ukraine, Moldova is not only the smallest neighbour but it is number 20 economic partner. We have to be aware of this in our thinking. If one of our previous models was entitled Eastern Partnership and Moldova setting up a model for reforms I think it will be fair to say that for many years, for almost a decade de issue of neighbourhood was misunderstood and instead of being a model of promoting good relations with its only two neighbours Moldova showed a pity example of showing an anti-model of European neighbourhood relations.

I will say for the first time and I hope to launch this concept at this conference thinking on the key points that I would like to deliver at this conference I thought of Turkey's new foreign policy line, just three words no problems with neighbours. I think for many years Moldova's policy towards neighbourhood was many problems with neighbours, no results. Right now over the last year and a half we are moving from this zero results many problems to another policy of zero problems many results. This is a new foreign policy mark. I just realized that is going on and indeed if you look at what was Moldova's relation with Romania and Ukraine since two years ago. Let's recall that the lowest point in Moldova's relations with Romania was 2009. Wasn't it that year then Romanian ambassador was expelled from the country in twenty four hours? When Romanian citizens were enforced at discriminatory regime of visas to Moldova upon invitation in 30 days? When Moldova quarrelled with Romania on the issue of double citizenship? Couldn't sign an important agreement on small border traffic, couldn't sign though spoke very much a Border Regime Treaty. Moldovan leadership was writing very tough letters accusing Romania of aggressive intentions to European leaders and many other issues. We couldn't open the consulates; Romania couldn't open the two consulates in Cahul and Balti which goal was to facilitate the Moldovans access to Romanian visas and allow them to easy go to Romania.

There are many other examples which I would rather not recite right now because I would rather say what happened over the last year and a half: signing Small Traffic Regime Agreement; signing Border Regime Treaty; opening two consulates in Cahul and Balti which are also important extensions of European presence out of Chisinau, an important point that is overlooked. We managed to agree on doubling the number of Moldovans who study in Romania taking advantage of the scholarship received from the Romanian Government from 2500 in 2008 to 8000 in 2010 and 5000 in 2011. The number of

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

Moldovan crossing the border with Romanian increased by 30%, we had 2,7 million crossing in 2008 and 3,5 million crossings in 2010. There is a number of other issues which that took place apart of the record number of bilateral agreements and treaties, 24, an unprecedented number of bilateral agreements which were signed in 2010 only with Romania. Romania provided emergency assistance with fighting with the flood consequences 100 million assistance and many other things which I will not recite because they are also part of our common past. They are good reflections of revival of the neighbourhood, revival of our bilateral relations with Romania and a testimony of the fact that we reviewed our attitude towards neighbourhood while building our relations based on the principles of international law, recognizing borders and based on the principle of equal sovereignty we embrace the commonness rather hide from it.

How can one do not take advantage of the unique status of Moldova in terms of neighbourhood of EU being the only country that speaks the official language of the EU; that doesn't need any effort in assimilating the translated *aquí – communautaire* one hundred thousand pages which are translated. Translation is not the most difficult part. So called homologation, negotiation of different terms this is the difficult part. We could mechanically absorb them to us. Of course, we have to understand from the point of view of Moldova's relations with Romania there are two big key advantages which we didn't pay attention to and we are taking advantage now. One, the capacity to naturally absorb the very valuable experience and expertise that Romania had gain over the years in the process of European integration and which Moldova can assimilate in the same language. And the second part is Romania's role as the key supporters of the Moldovan European cause from within the EU being one the seventh largest European state and now Romania initiated and co-sponsored the Friends of Moldova Group meetings in EU. This is, I think, an example of Moldovan leadership having a vision and taking full advantage of the competitive advantages Moldovan neighbourhood has.

Another unique feature of Moldova, if you look at the map, more than a dozen of members of the EU, members of the European Neighbourhood programme there is no other country there every single citizen from the most remote village or town can in less than two hours mind the roads be in the EU, no other country. If you come back to the figure of 3,5 border crossings registered by Moldovan citizens in Romania, many multiple entrances not every Moldovan went to Romania, almost as many as overall Moldovan population. You cannot find this anywhere among European neighbourhood. Neither you can find a country neighbour of the EU in which, I am sure, every second family has a close relative working in an EU country which is another competitive advantage, another argument which encourages Moldovan European aspirations.

Turning back to east, I have to say that today is an important day. At the session of the Government that my Minister is participating two key documents were approved. One related to the Protocol on Property

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

Rights and another one, a draft agreement on functioning of Novodnistrovsk hydro – electrical barrage. For non experts, this mind nor represent anything but for those dealing with the issue of Moldovan – Ukrainian relations understand how important are these two documents for unblocking Moldovan – Ukrainian relations. If you are looking how important is Ukraine for Moldova you would think first of all of Transnistrian settlement, energy security, regional cooperation, cooperation and coordination of our joint efforts in achieving our joined, common aspiration of becoming European members, infrastructure projects, cooperation in regional organisations. How many strategic issues could be on our agenda? Unfortunately, for many years our entire agenda of Moldovan – Ukrainian bilateral relationship has been highjack, confiscated with just two issues border demarcation in three or three and a half disagreed points and unsettled process of property rights confirmations. Just two issues highjack the entire agenda. In my slightly more than a year capacity of Deputy Foreign Minister I had four of five meetings with my Ukrainian counterparts. I also assisted at three meeting of Moldovan and Ukrainian Foreign Ministers. It is such a disturbing experience to see how many opportunities are missed because now 90-95% literally time of discussion is sucked and focused on just issue of border demarcation and property rights, 95%. Moldova and Ukraine had 40 sessions; last week was the 40th session of the Border Demarcation Commission each of them receiving in preparation high attention from the Ministers sometimes Prime Ministers. We had not a single session of coordination of communication in terms of European agenda. We agreed to have one soon. Isn't it a good example of where we are and that we cannot see the forest behind the trees?

The Moldovan government is committed to make all the possible efforts to break this vicious circle, to come forward and do not longer allow itself to miss this huge opportunity. To develop the closest possible strategic partnership with Ukraine as well as Romania as it is said in the programme of the Government. We have absolute priority of European Integration and developing strategic partnership with EU but also the goal of developing strategic partnership relations with our neighbours Romania and Ukraine as well as with our important partners, US and Russian, and we are making serious efforts towards this direction.

There are many other examples to show how many things have changed in the Moldovan – Ukraine relations in last year and a half in spite of the domination of discussions on border demarcation and property rights agenda. I will just say one and, actually, it has two parts a good and bad news. In the previous session there were two speakers, good friends Chairman of the European Integration Committee of the Ukrainian Supreme Rada, Boris Tarasiuk and Romanian Secretary of State Bogdan Aurescu. It is a pity that they couldn't come here because they had to leave. They left together on one airplane Chisinau – Kiev and here comes the good part because over five years there were no direct flights between Chisinau and Kiev and we re-launched them about a year ago as we re-launched the going of the train

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

between Chisinau - Tirasol - Odessa, as we are discussing building common infrastructure projects including the line of electricity between Novodnestrovsk and Balti. With Romania we are talking business now. We are preparing feasibility studies to build interconnections of gas and electricity Ungheni, Drochia – Iasi. We managed to open and this is a concrete output, we managed to open with Romania a bridge Lipacani – Radauti and we are talking about building two new bridges and I think that these are good testimonies of the serious attention we pay to developing good neighbourhood relations and how much energy we invest in building trust with our key neighbours Ukraine and Romania. ...

We cannot win this completion with southern neighbourhood but what can we do. We can generate good news from our neighbourhood showing that there is a country sandwiched between two neighbouring countries Ukraine and Romania which understands where its interests are, which understands that the good relations with the two neighbours are critical for its success and we want to produce and generate good news on this subject as soon as possible. Thank you very much!

Martin Guillermo RAMIREZ: Thank you very much. I think you have put a very good taste in the room. I was paying attention to how you were defining cross border cooperation if you can call it like that, how it was and how it is and of course, how it is integrated in the overall strategy of the country taking into account your size and where are you located. I think it was an extraordinary lesson of geopolitics in the area which also gives us very interesting conclusions for the rest of the EU. I think all of us were paying a lot of attention and we have a new view of, also, how the procedure in Moldova regarding the EU will move. But, you don't forget your other neighbours which are very strategic for you. I learned a lot from your speech. Thank you very much and hope to be witnesses of future developments.

Now we will move to the last but not least of our speakers coming from a country which I should say I like a lot. We are talking about a country which is not member of the EU because they don't want to be but I would like many of the EU members to have the European profile that Norway has and also so many things that you have offered to the rest of the world. I cannot forget that even the concept of sustainable development was made by a Norwegian woman. Probably the most important lessons of gender perspective and equal treatment for men and women were also coming from Norwegian model. It is my pleasure to give the floor to Mr. Peter Myhre who is member of the Standing Committee for Foreign Affairs and Defence in Norway.

Peter MYHRE: Thank you very much. It has been a long day and as the last speaker of the last debate it is up to me to draw the conclusions. Anyway, thank you very much for this invitation and not least the initiative of the EU – Moldavian Forum. This has been a very interesting day and those of us who don't

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

deal with Moldova questions every day we have learned a lot from the debates and the interventions that have been made today. I visited Moldova seven years ago in 2004, as a tourist, by car all the way from Norway and I crossed the border from Romania and visited Moldova for some days in the summer of 2004. It was an impressive visit because Moldova really was a very poor country that time. Anyway, still it was a country where it was possible to feel good and when I came back after seven years yesterday I experienced that so much has happened in Moldova. Conditions are better, life quality is improving and this gives some room for optimism but this development is going very slow. My vision for Moldova is that in the nearest future Moldova will be a normal European country well integrated politically, economic and culturally in the family of European nations; a country with happy people, loving their nations, loving their home land, loving their society and their neighbourhood.

I think that from European side, the EU and someone else of us there are two main efforts, measures that have to be made by us. First one is the aid. As we noticed, Mr. Schuebel earlier today he said that the aid from the European countries to Moldova did continue even in the worse economic crises having struck our continent for a very long time. This aid is necessary for triggering the development and the modernisation of Moldova. This aid has to show results and in my opinion the aid showed results. We will have to go on with this aid until the results are more visible and I hope is not going to take much time.

Secondly, the inclusion of Moldova in Europe is very important. It is not up to me to decide if Moldova wants to be a member of the EU I have the impression that they do but it is possible as we three nations have done, Island, Lichtenstein and Norway to have some other kind of attachment to EU at least as a preliminary solution. Moldova and Moldavian people themselves have to do the most important part of the work. I will mention four issues and I will be brief. First, get rid of the socialist – communist heritage which also, the former President Lucinschi said yesterday. Further development of democracy and respect for human rights has to go on and it is going on and the further development of this is urgent and definitely necessary for future inclusion of Moldova in the European Community. The general Elections in November last year, in my opinion, was a long step in the right direction and I noticed already that the activity of preparing Moldova for entering the European Community is more intense than it as before. Secondly, the economic build up of this country build upon market economy, free trade and capitalism, building business in Moldova both by investors from abroad and from Moldova itself and by aid from the European nations, from EU and other nations in position to give the economic aid to Moldova. Third is to build up infrastructure. I don't mean only roads, railways and public transport but also distribution of water, energy and so on. Fourth, with the risk to make myself unpopular corruption fighting is very important for Moldova. Transparency International ranges all countries or at least 179 countries in the world. It lists those who are least corrupt and more corrupt. The number one country is the least corrupt

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

in the number 179 is Somalia. I am sorry to say that Moldova is number 105 in this list. On a scale from one to ten when one is the worst and ten is the best Moldova scores 2,9 which brings Moldova in the society of some of the worst dictatorships in Africa. This cannot go on and I know this is difficult but the corruption is so destructive to the economic development of the society that we cannot accept it. Therefore, and I am sure that the new Government, the three party Government is taking this seriously, to fight corruption in Moldova is a premise for further development.

To conclude I noticed Mr. Igor Corman today said “Moldova is not a success but it might be” and I definitely agree with him. Thank you very much!

Martin Guillermo RAMIREZ: Thank you very much! I think that your contribution has also been very frank. I think that the general impression that it is in Brussels is that people are paying attention to the last developments; in very short times things are happening in Moldova and another thing this is a perfect opportunity for the rest of the Europeans to help this process. Of course, I realize that they have taken very good note. The last 24 of March was a very interesting meeting of the Prime Minister with some European representatives and as we could see the main conclusions were in the same line with what you have expressed. We will see this speed. It seems they have achieved a fantastic speed and I hope to be able to help them.

Well I think this has been a very interesting panel, we have taken a lot of information. I am taking a lot of information home in order to know more about this area where we have a lot of members. We have a lot of Euro-regions where there are rivers and borders and here you are specialists even with some difficulties but I know you will make it.

We have also some people to give us some comments. We have three persons Mr. Cristina Ghinea, Mrs. Alla Yazkova and Mr. Eugen Revenco. They are invited to make some comments on this session. I will use the same order and I will give the floor to Mr. Ghinea in the first place.

Cristina GHINEA: Mulțumesc frumos domnule moderator! Am o sarcină foarte îngrată de a vorbi după ce a expirat timpul panelului așa că încerc să fiu scurt și am să fac și mai îngrată vorbind și de anumite părți negativă. Vorbind de cooperare regională aici, mie mi se pare că țările din estul Europei, membre ale Uniunii Europene, nu cooperează atât de mult pe cât ar putea pentru interesele comune. Și e păcat pentru că interesele raționale sunt de foarte multe orice aceleași, pentru noi cei din est, ca să spun așa, înțeleg noi cei din est, fostele țări care au trecut prin comunism și acum sunt membre ale Uniunii Europene. Acum 2 ani am fost membru într-un panel de experți internaționali, adunați de un *think tank* din Sofia, din Bulgaria, care ne-au pus următoarea întrebare: haideți să ne gândim cum ar arăta Uniunea

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

Europeană dacă ar fi condusă de estici, care ar fi interesele țărilor din est și cum știu să le promoveze. A fost foarte interesant acest exercițiu, de pildă, dacă ar fi condusă de estul Europei, Uniunea Europeană s-ar axa pe energia nucleară, apropo de ce spunea Titus Corlățean mai devreme, e populară ideea în est, dar mai ales, dacă ar fi condusă doar de estici, Uniunea Europeană s-ar extinde rapid către est, adică Ucraina, Moldova și chiar Belarus. Cam asta este percepția în partea asta de Europă, acum să ne gândim cum promovăm. Nu mi se pare că promovăm această idee destul de bine.

Andrei Popov spunea de grupul de prieteni țări ale Moldovei în Uniunea Europeană; este un succes diplomatic al României, al Poloniei și al altor țări. Dar uneori, simt așa, eu făcând interviuri, și cu oficiali români, și cu oficiali polonezi, și cu oficiali moldoveni, mi se pare că e un fel de competiție așa, de orgolii câteodată. Bun, suntem toți prieteni ai Moldovei, dar cine este mai prieten, de fapt, sau cine este cel mai iubit prieten al Moldovei, și în contextul acesta îmi exprim și regretul pentru faptul că la sesiunea de azi dimineață nu au fost 3 prim-miniștri. Este o oportunitate ratată nu pentru România neapărat, cât pentru Parteneriatul România - Polonia pe care l-am lansat și pe care l-am discutat și care rămâne încă să fie umplut cu substanță. Acesta ar fi un regret că nu cooperăm la fel de mult cât am putea, mai am câteva exemple, v-aș putea da unul foarte scurt, Programul Regional România - Ucraina - Moldova, o sută douăzeci și ceva de milioane de euro, participarea României și participarea Comisiei Europene care trebuia să impulsioneze cooperarea în trei, între aceste trei țări, între București, Kiev și Chișinău și merge foarte prost din considerente de orgolii și considerente de genul: ucrainenii sunt suspicioși atunci când românii și moldovenii fac anumite proiecte, au blocat diverse inițiative. Și recomandarea noastră pentru viitor ar fi ca acest program în trei să fie spart în două programe, unul România - Moldova și unul România-Ucraina pe viitor pentru a putea să meargă, este un exemplu prost de cooperare regională. Cam atât aș vrea să spun, doar o mică reacție față de ce a spus domnul Illarionov, spunea dumnealui că problemele de pe agenda Moldova - Uniunea Europeană nu ar putea fi rezolvate fără Rusia. Sună bine, dar sper că asta nu dă Rusiei un drept de veto de facto în relația Brussels – Chișinău. Mulțumesc frumos!

Martin Guillermo RAMIREZ: Thank you very much Mr. Ghinea for your contribution. I will now give the floor to Mrs. Alla Yazkova.

Alla YAZKOVA: Speech in Russian.

Martin Guillermo RAMIREZ: Now I will give the floor to Mr. Eugen Revenco who is the last but not least commentator.

Eugen REVENCO: Aș vrea scurt, să abordez câteva elemente și o voi face foarte punctual. Ceea ce a vorbit domnul Peter N. Myhre despre problema sau sarea în ochi, care ține de corupție, este exact unul

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Forum UE- Moldova, 26.04.2011

din subiectele care nu este cel mai popular în discuțiile cu Guvernul, dar din păcate este exact ceea ce trebuie să fie adresat în prima ordine. Mie îmi vine foarte greu să găsesc elemente de disonanță cu bunul coleg Andrei Popov și cu Cristian Ghinea cu care am discutat chiar recent în cadrul unor mese rotunde și relațiile dintre Moldova și România, inclusiv aspectele regionale. Nu o să caut prea multă polemică doar aș sublinia că premise și disponibilitate din partea României au fost foarte multe și deschiderea a fost foarte mare. Moldova a așteptat mult această schimbare, dar resursele care sunt alocate din partea R. Moldova, probabil că este un element asupra căruia Guvernul ar trebui să revină în mod substanțial și mă refer nu doar la resurse financiare, mă refer și la resurse umane, elementele care ar putea, trebuie să fie investite pentru a ancora cât mai repede și a valorifica acest avantaj lingvistic și accesibilitatea achiului comunitar, un desant care ar putea cumva să absoarbă cât mai repede. În caz contrar, lucrurile vor rămâne în element de speranță și doar atât, la nivel de disponibilitate. Îmi pare rău că trebuie să reacționez la noțiunea de garant pentru că din păcate nu avem ce garanta, nu există o soluție, nu există un mandat și nu există nici măcar un document unde ar fi fixat statut. Intenții pentru unele țări, Rusia și Ucraina, care ar fi vrut și ar dori să devină, da, există un memorandum politic, în anul 1997 unde există această intenție de a fi garant, doar atât. Iar rolul UE în discuțiile despre frontieră, într-adevăr este foarte mare, și este foarte mare, în special, din anul 2003 când UE s-a implicat activ în medierea problemelor de frontieră dintre R. Moldova și Ucraina, pornind de la controlul comun. Acum avem misiunea EUBAM și alte elemente. UE este prezentă cu investiții și un lucru important, major al contribuției UE la acest compartiment este că a redat încredere în cooperarea dintre serviciile de frontieră din Ucraina și Republica Moldova, lucruri banale chiar, ca restabilirea liniei telefonice directe între posturile de control la frontieră. Foarte banal, dar anume asta a fost un element și de contribuție din partea UE peste câțiva ani de intervenție. După care este o asistență tehnică în modernizarea punctelor de control, etc. Continuare în rusă...

Martin Guillermo RAMIREZ: Thank you very much for your contribution. I would like to stress the last point. With visa regulation and strong check borders it is difficult to establish good cross-border cooperation. So, we have to balance security issues with normalization of flow across the border. In Europe, the EU has taken some time and now you can see the concept of border is vanishing and this is good for the territories.

Institutul de Studii Estice din Varșovia în parteneriat cu Asociația pentru Politică Externă din Moldova a organizat în perioada 29 – 31 martie 2011 Forumului Economic Uniunea Europeană – Moldova sub patronajul domnilor Vlad Filat, Primului Ministru al Republicii Moldova și Donald Tusk, Primul Ministru al Poloniei. Primul Forum UE – Moldova a servit drept un cadru pentru schimb de idei, experiență și discuții privind posibile colaborări pe viitor.